

Jorden runt – på 80 böcker ...

Tomas Löfström
öppnar bokcafé
på Österlen för
fåtölj-
resenärer

Att läsa är att resa. En sliten klyscha, javisst, men hemma hos författaren Tomas Löfström är den lite mera sann. På sin skånska Österlengård har han öppnat ett bokcafé för fåtöljresenärer – med nästan enbart reseskildringar. I hyllorna trängs äventyr från världens alla hörn.

TEXT LISA ISING FOTO SOPHIA CALLMER

Själv är Tomas Löfström en av våra flitigaste reseskildrare. I hela sitt liv har han rest och skrivit. Redan som 23-åring debuterade han med boken "Liftare", ett slags generationsroman, på luffen tillsammans med 68-revoltens ungdomar genom Europa och vidare till Nordafrika och Marrakech. Romantiskt flum tyckte recensenterna, men tidens unga kände igen sig och ville läsa mer. I år fyller Tomas Löfström 67 och kan blicka tillbaka på ett författarskap med resan som huvudtema.

– Nästan allt jag har skrivit har präglats av resorna, konstaterar han.

Efter debuten kom ett ovanligt uppdrag från tidningen Folket i Bild/Kulturfront; att ta sig så billigt som möjligt till Asien, vilket innebar landvägen med bussar och lokaltåg.

Resan mellan Istanbul och New Delhi översteg knapptast 500 kronor (!) och utmynnade i både en reportageserie för tidningen och senare boken "Vägen till Katmandu".

– Jag upptäckte att, wow, man kan leva på det här; att resa och skriva.

Det blev fler resor. Och fler böcker: "Landet mitt i världen", "Dalen där Buddha dör", "Den långa resan till Lhasa"... för att nämna några. Under åren har han även medverkat flitigt med reportage och krönikor till resemagasin som Vagabond.

IDAG ÄR han mindre globetrotter och mera bofast. Adressen sedan många år är gården Grönalund mellan Rörum och Södra Mellby, strax söder om Kivik. Om sanningen ska fram har han skrivit en hel del om sin hembygd





Tomas Löfström.



Bokcaféet finns i det gamla stallet.



Här kan cafégästerna drömma sig bort...



...med hjälp av bibliotekets alla reseskildringar

TOMAS LÖFSTRÖM

»Jag har letat reseskildringar på loppisar och i boklådor och till slut hade jag hela vinden full, men mest i lådor som varken var tillgängliga för mig eller någon annan. Att samla dem på ett ställe och att låta andra läsa är ett kul sätt att träffa folk och att dela intresset.»

Österlen också. Det är här han har öppnat sitt bokcafé med fokus på reselitteratur.

För Tomas Löfström är inte bara en ovanligt berest författare. Han är även en ovanligt beläst reseskildrare. Alla de stora författarna i genren har han läst och citerar gärna i de egna böckerna. Namn som Chatwin, Hedin, Hesse och inte minst Torgny Sommelius förekommer ofta. Att öppna sin boksamling för andra läsare blev en naturlig följd.

– Jag har letat reseskildringar på loppisar och i boklådor och till slut hade jag hela vinden full, men mest i lådor som varken var tillgängliga för mig eller någon annan. Att samla dem på ett ställe och att låta andra läsa är ett kul sätt att träffa folk och att dela intresset, förklarar han.

BOKCAFÉET ÄR ETT slags mellanting mellan referensbibliotek och bokutställning, inrymt i gårdens gamla stall. Man känner sig som på vinden hos en gammal äventyrare med exotiska resminnen, asiatiska gudabilder – och så den obligatoriska jordgloben. Miljön är lite lagom murrig med sittgrupper och läsvänliga fåtöljer som lockar till läsning och samtal. I en hörna står kofferten i galvad zink som Tomas hittade i Delhis basarer inför hemresan med ett Aeroflotflyg, etiketten sitter fortfarande kvar. Men i fokus står förstas bokhyllorna från golv till tak med reseskildringar från olika tider och världens alla hörn: dråpliga, dokumentära, koloniala, romantiska... Till och med vindsstegen har blivit bokhylla.

Bokryggarna lockar med färgstarka titlar som "En fläkt av Indien" (Anders Österling, 1923), "Underliga människor och underliga djur" av Rolf Blomberg. Eller vad sägs om "Min far är kannibal" av Sten Bergman? Betydligt nyktrare är titlarna på 1960-talets intellektuella rapportböcker med vänstertwist: Jan Myrdals "Rapport från kinesisk by", Sara Lidmans "Samtal i Hanoi" eller "Förbudet område" av Per Wästberg.

Andra titlar låter mera hurtfriska som "Jorden runt på cykel" (Bertil Hult, -27) eller "I Phileas Fogg's fotspår" (Anders Eje, -28).

EN EGEN HYLLMETER ägnas machoäventyraren Sven Hedin och hans resor genom Tibets öknar och i Centralasien kring förra sekelskiftet. Men här finns även skildringar av inhemska resor, som Linnés Lapplandsresa från 1732.

– Den står sig än i dag. Linné var nyfiken och han var en bra berättare, guidar Tomas.

Både svenska och utländska reseskildringar finns samlade, prydligt ordnade i bokstavsordning. De skildrar resor – men är samtidigt intressanta dokument över sin tid. Ett exempel är de historiska klavertram-

pen som glorifierade den dåtida regimen i Kambodja eller Kinas kulturrevolution. Andra skildringar har tålt tidens tand bättre, som Artur Lundkvists "Indiabrand" från 1950, en personlig favorit.

EN SÄRSTÄLLNING HAR Torgny Sommelius. Hans "Bort genom Asien" räknar Tomas Löfström som en av de bästa svenska reseskildringarna, och Tomas har även skrivit den över 560 sidor tjocka biografien över Sommelius, "Den siste resenären", som kom härom året.

– Det viktigaste är inte att beskriva ett land, utan att låta läsaren möta världen förankrad i en personlighet – författaren. Allt det där kunde Sommelius, han vågade vara personlig men lät oss ändå följa med på hans resor.

Men i Sverige har reseskildringen inte alltid accepterats som riktig litteratur. I andra länder har statusen varit högre och Tomas Löfström visar på utländska tungviktare i genren som Bruce Chatwin, Robert Byron och Eric Newby. Andra omtalade reseskildringar har skrivits av författare som John Steinbeck, Lawrence Durrell, John Reed och den polske journalisten Ryszard Kapuscinski.

Själv har Tomas Löfström aktat sig för att läsa för mycket resehandböcker inför sina egna resor. Däremot har landets egen skönlitteratur och poesi gärna fått visa vägen. I den egna boken "Mannen som reste" berättar han om sina litterära vägvisare till Indien:

Slumpmässigt och osovrat läste jag sådant som kom i min väg. (...) Bhattacharya och de andra författarna gav mina fragmentariska reseintryck mening och satte in dem i ett större sammanhang med vida och djupa dimensioner. Det abstrakta blev konkret – åskådligt, gripbart, begripligt – i en poesi och prosa som vuxit ur den indiska jorden. Det är så jag tror att det är: man reser och därför läser man, snarare än tvärtom.

DET MÖRKNAR OCH Tomas bjuder på mazariner och skånst bryggkaffe i sitt kök. Så vecklar han ut den jättelika kartan, "Long Distance Roads", över köksbordet och för en stund flyttar världen in i det lantliga köket. Pekfingret drar över papperet och följer ungdomsresorna till Ibiza och den lilla spanska byn Arenys de Mar, dit "alla" skulle på 70-talet. Resvägarna är inritade som ett nervsystem över Europa; från Wales i väst, till Marocko i söder, mot Östeuropa och bort mot Bosporen. Snart blev Europa för litet och där kartan slutar började Tomas Löfströms författarskap på allvar. I Asien.

Just nu lägger han sista handen vid ännu ett bokmanus. Det blir en samling av egna resetexter men även om andra reseskildrare som Artur Lundkvist och Tyra Kleen, en av den svenska litteraturhistoriens få kvinnliga reseskildrare.

– Hon är spännande, en konstnär och säriling som reste och levde i Indonesien och Indien. Hundra år innan begrepp som backbackers reste hon bland vanligt folk och fnyste åt européernas förstaklasskupéer.

ISIN NÄSTA bok diskuterar Tomas Löfström även reseskildringens utveckling och förändring i en tid när alla reser och internet sätter oss i förbindelse med hela världen på ett ögonblick. Kanske att de historiska reseskildringarna kan lära oss att förundras på nytt? Att färdas långsamt på en kamelrygg genom Tibets öknar går trots allt inte att jämföra med en Googlesökning på nätet eller en all inclusivevecka i solen. «





Stämplat i pass, visum och från vandrarhem från Tomas Löfströms resor under 1960- och -70-talen.